

BVS
schooladvies

Jaarbericht
2022

Inleiding

Dit jaarbericht sturen we je toe, omdat we graag willen dat je als partner in het vrijeschoolonderwijs weet waar we mee bezig zijn, waar we voor staan en wat we voor je kunnen betekenen. Want we gaan ervan uit dat we elkaar nodig hebben om het vrijeschoolonderwijs verder te ontwikkelen. Vandaar onze missie: "kennis delen, mensen verbinden".

Doel van BVS-schooladvies

BVS-schooladvies (BVS) bestaat al meer dan 40 jaar. In 1981 is BVS opgericht onder de naam Stichting Begeleidingsdienst voor vrijescholen en sinds 2014 verlenen we onze diensten onder de naam BVS-schooladvies. Alles wat we doen staat in het licht van ontwikkeling van vrijeschoolonderwijs; we onderzoeken en vertalen de menskundige uitgangspunten naar de dagelijkse onderwijspraktijk, we delen onze kennis en zetten onze expertise in om vrijescholen te begeleiden en te adviseren. We helpen iedereen, die een vraag heeft op het gebied van vrijeschoolonderwijs, met een passend aanbod verzorgd door onze deskundige medewerkers.

De volgende vier pijlers vormen de basis van ons werk:

- begeleiding en advies
- opleiding en training
- onderzoek en analyse
- schoolpsychologisch werk

Positie

Wij zijn een publiek-private partner voor vrijescholen en kinderopvangorganisaties en zijn lid van de branchevereniging Onderwijs Ontwikkeling Nederland (OON).

Wij werken aan de ontwikkeling van innovatieve en praktische toepassingen voor het vrijeschoolonderwijs, zowel op eigen initiatief als in samenwerking met scholen, andere onderwijsadviesbureaus en het lectoraat Waarden Vrijeschoolonderwijs. Deze producten en diensten sluiten aan bij de meest recente onderzoeksresultaten op onderwijskundig gebied en zijn tevens onderbouwd vanuit de antroposofische menskunde.

Om onze expertise te vergroten en onze horizon te verbreden werken we samen met de volgende partners:

- Bureau Jeugd en Media, voor digitale geletterdheid en mediawijsheid
- Dynameïs, voor euritmische bij- en nascholing
- NSO-CNA, voor de schoolleidersopleiding basis- en vakbekwaam
- IMO Nederland, voor organisatieontwikkeling en teamontwikkeling
- Hogeschool Leiden, voor pedagogisch didactische praktijken
- Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO), voor taalontwikkeling
- PO-raad, voor verbetertrajecten
- Pedagogische begeleidingsdienst, onderwijsadviesbureau voor Belgische vrijescholen.
- Vereniging Van Vrijescholen

Nieuwe producten en diensten in 2022

Conferentie Polarisatie

Op 25 maart 2022 organiseerde BVS-schooladvies haar jaarlijkse conferentie, ditmaal rond het thema polarisatie. In verband met de ontwikkelingen rondom coronamaatregelen verzorgden we een aangepast programma voor ruim 100 deelnemers; een online conferentie-ochtend met lezingen en een interactief programma. 's Middags konden scholen hieraan een vervolg geven of een eigen onderwerp agenderen.

Wij-zij denken verrijkt én bedreigt. De stabiliteit van een land, stad, buurt, school of gezin kan op het spel komen te staan door polarisatie. Door de coronatijd lijken de tegenstellingen toegenomen en zichtbaar voor de school, op het schoolplein en zelfs in de klas. Thijs Brandsma (schoolleider, documentairemaker en trainer 'polarisatie') heeft een lezing verzorgd over de basispatronen omtrent polarisatie, effectieve posities in het krachtenveld, en hoe je kunt depolariseren. Merlijn Twaalfhoven (schrijver, muzikant en

performer) bracht het onderwerp op een kunstzinnige wijze in beweging.

Respondenten waren enthousiast over het thema van deze conferentie: 'polarisatie'. Ze vonden de bijeenkomst over het algemeen goed toepasbaar op de eigen werksituatie en het gaf nieuwe inzichten. Zo gaf een deelnemer terug: "vooral het effect van de bruggebouwer gaf nieuw inzicht". Het werd bij een andere deelnemer "direct gesprek in de teamkamer en tijdens de lunch. Het geeft stof tot gesprek en nadenken." De behandelde stof "helpt bij het kiezen van woorden en je positie te weten, in verbinding met de ander blijven."

Het online ontmoeten had niet de voorkeur van de deelnemers; het gaf soms technische uitdagingen, wat onrust veroorzaakte en de ontmoeting met elkaar werd gemist.

Burgerschap: inspelen op vragen

Het thema burgerschap leeft momenteel in de hele samenleving. Ook wij ontvingen veel vraagstukken; van het meedenken over visie, het uitwerken van een concept, waarmee scholen zelf aan de slag kunnen om de leerlijn te beschrijven, tot het uitwerken van zo'n leerlijn. Wij hebben dit onderwerp met het hele onderwijsveld verkend. Zo maakten we een stappenplan voor het inzetten en omvormen van de algemeen beschikbare documenten (o.a. SLO) en naar de vrijeschoolpraktijk. Het thema burgerschap is ons hoofdthema voor 2023 en de ontwikkeling gaat door.

Digitale geletterdheid

In de loop van dit jaar hebben we diverse vragen vanuit scholen ontvangen voor ondersteuning bij ouderavonden met als terugkerende thema openheid en nieuwsgierigheid bevorderen voor de digitale wereld waarin wij leven. Onze mediacoaches hebben lessen gegeven waarin ouders en kinderen samen aan het werk gingen. Zo kregen ouders en leerkrachten handvatten bij vraagstukken rondom mediawijs worden van de kinderen. Daarnaast zijn we begonnen met teamtrainingen en zijn we betrokken bij diverse landelijke initiatieven en netwerken. Grote stichtingen en betrokkenen bundelen in 2023 de krachten. Dit resulteert in een publicatie.

Opleiding Euritmisch bewegingsonderwijs basis

BVS-schooladvies heeft na het overlijden van Jiri Brummans met zijn vrouw Lara Brummans en een groep bevlogen euritmisten zijn methodiek en reeds bestaande cursus een nieuwe impuls gegeven in 2022. Vanaf januari 2023 start de [opleiding Euritmisch bewegingsonderwijs Basis](#), gebaseerd op zijn zogenaamde Dynameïs Methodiek. De Dynameïs Methodiek is een vorm van euritmieonderwijs

die Jiri in 20 jaar tijd heeft ontwikkeld in nauwe samenwerking met Lara, harpiste Anne Koene en pianist Jan van Maris. In de afgelopen vijf jaar zijn hier groepen leerkrachten en dansdocenten in opgeleid. Na het voltooien van deze eenjarige, 8-daagse opleiding ben je in staat om de Dynameïs Methodiek toe te passen in de klas.

Training Leidinggeven op een vrijeschool VO

In 2022 hebben we de [opleiding leidinggeven op een vrijeschool](#) ook als training ontwikkeld, specifiek voor leidinggevendenden in het VO. Deze training is korter en richt zich specifiek op het VO. We zijn van start gegaan met een kleine groep van ervaren leidinggevendenden die voor het eerst sturing geven aan een vrijeschool (-afdeling). De training is gericht op het verkrijgen van kennis en context over vrijeschoolpedagogiek, -didactiek en schoolcultuur. Daarbij werken we aan visie- en leiderschapsontwikkeling. Hoewel de groep eigenlijk te klein is waarden de deelnemers het programma en de mogelijkheid om (herkenbare) ervaringen uit te wisselen en te leren van elkaar.

Opleiding Nieuwe taalspecialisten en IB

In september 2022 startte onze nieuwe opleiding voor beginnende taalspecialisten en intern begeleiders. In zeven maandelijkse onlinebijeenkomsten behandelen we elke keer een domein van het taalonderwijs. Steeds verbinden we de antroposofische gezichtspunten aan vanuit de algemene taaldidactiek relevante (nieuwe) gezichtspunten. Met het overzicht dat de deelnemer opdoet in deze opleiding is het makkelijk deel te nemen aan netwerken taalspecialisten. In deze intervisiegroepen kun je met je specifieke schoolvragen rondom taal terecht.

Netwerk IB

De IB'er is een belangrijke spil in de school en beweegt zich tussen verschillende onderwijskundige gebieden en lagen van de schoolorganisatie heen. In september 2022 zijn we met veel succes een nieuw netwerk voor IB'ers gestart. Met een grote groep IB'ers werken we aan de thema's als effectief invulling geven aan Passend Onderwijs, ontwikkeling van onderwijskwaliteit, het handelingsgericht werken (HGW), het schoolondersteuningsplan (SOP), de ondersteuningsniveaus (arrangeren, dyslexie en dyscalculie, OPP), het gebruik van een PCDA-cyclus en data-analyse (a.d.h.v. casuïstiek), team en schoolontwikkeling. Daarnaast bespreken we het begeleiden van leerkrachten, de intern begeleider en de schoolleider als team en zorgen we altijd voor casuïstiek en intervisie, delen en uitwisseling.

GWGB

Via het programma *Goed worden, goed blijven (plus)* (GWGB (+)) biedt de PO-raad ondersteuning aan scholen die het predicaat onvoldoende of zeer zwak hebben gekregen of dit willen voorkomen. In dit netwerk van adviseurs is ook BVS inzetbaar bij GWGB (+)-trajecten op scholen; afgelopen jaar is een van onze adviseurs op 5 scholen in een traject voor de PO-raad betrokken. In de eerste fase van deze trajecten wordt een uitgebreide analyse gemaakt van de onderwijskwaliteit. In deze analyse wordt naast de verzamelde data, ook het lesproces bekeken. Samen met de adviseur geven de directeuren en ib'ers vorm aan een verbetertraject, dat gericht is op het duurzaam versterken van de onderwijskwaliteit. Anders dan in veel scholingstrajecten is de adviseur meer aan de zijlijn aanwezig en geven de directeur en IB'er zelf veel meer inhoud en sturing aan het verbetertraject. Dit is intensief, maar heeft als grote voordeel dat de ontwikkeling duurzaam is.

Schrijfportfolio met SLO

We zijn betrokken bij het project *Schrijfportfolio* van SLO: een manier om de schrijfproducten en -processen van leerlingen met de leerlingen te evalueren. Hiervoor bestaan namelijk geen toetsen. Een aantal van onze taalspecialisten heeft meegedacht, probeerde uit en leverde voorbeelden voor de te ontwikkelen website van SLO. SLO communiceert over dit project op [een eigen websitepagina](#).

NT2

Met de toename van meertalige leerlingen op scholen en de komst van de leerlijn burgerschap wordt de kennis rondom NT2 steeds belangrijker. In 2022 hebben we de training NT2 opnieuw verzorgd. Deelnemers vergrootten hun kennis en achtergronden rondom anderstaligen en kunnen praktisch aan de slag met de gegeven handvatten en ondersteuningsadviezen voor beleidsontwikkeling. Volgens de deelnemers is dit een zeer nuttige training en zijn meer cursusdagen zinvol.

Opleiding Vrijeschoolpedagogie basisonderwijs

Net als voorgaande jaren hebben we op verschillende locaties de opleiding Vrijeschoolpedagogie verzorgd; in Amsterdam, Utrecht en Deventer kwamen gemiddeld 20 deelnemers 1x per maand bijeen. De opleiding schoolt regulier opgeleide leerkrachten in de vrijeschoolpedagogie, met de combinatie van praktische handvatten en theoretische onderbouwing. Nieuw in het afgelopen jaar is de mogelijkheid om klassenbezoeken aan te vragen ter ondersteuning om theorie en praktijk te verbinden. We hebben gemerkt dat dit de borging van het geleerde zo effectiever maakt.

Samenwerking Hogeschool Leiden

Onze samenwerking met Hogeschool Leiden (centrum voor onderwijs en innovatie Leiden (COIL)) hebben we versterkt. Het COIL verzorgt net als BVS-schooladvies nascholing aan vrijeschoolleerkrachten en -docenten. We hebben ons beider aanbod op elkaar afgestemd. Ook maken we vanaf 2022 duidelijke verwijzingen naar elkaars opleidingen en trainingen daar waar dit relevant is. Zo kun je bij ons de [opleiding Vrijeschoolpedagogie voor VO-docenten](#) volgen. Hierin leer je als VO-docent lesgeven vanuit de vrijeschoolprincipes en de opleiding is praktijkgericht. Bij het COIL kun je als VO-docent [de Parcivalweg](#) volgen, dat inzet op een biografische ontdekkingstocht in relatie tot je vrijeschooldocentschap.

Nieuwe initiatieven VO-scholen

Er bestaan in Nederland - al langer dan we soms denken - veel 'afdelingen voor voortgezet vrijeschoolonderwijs' onder niet-vrijeschoolbesturen. Onder 'reguliere besturen' zoals dat in ons jargon wel genoemd wordt. In Breda (het Michael College) al sinds 1984 en in Maastricht (het Bernard Lievegoed College) sinds 1986.

Vanaf begin deze eeuw zijn er weer nieuwe afdelingen in het voortgezet onderwijs (VO) bijgekomen. Inmiddels zijn het er 15, dat is meer dan het aantal vrijescholen VO onder een vrijeschoolbestuur in Nederland. Toch zijn ze nog niet altijd echt in beeld.

We zijn in 2022 betrokken bij drie nieuwe initiatieven: Arnhem, Meppel en Bergen op Zoom. De begeleiding betreft doorgaans de fase van voorbereiding en inrichting en wordt gefinancierd door de moederschool en het bestuur waaronder de afdeling gaat starten. In Meppel en Bergen op Zoom zijn we al betrokken tijdens de initiatiefase, de fase waarin nog geen definitief startbesluit genomen is. Arnhem start in augustus 2023 met drie 7e klassen, Meppel ook aan het begin van dat schooljaar met één 7e klas. Bergen op Zoom gaat naar verwachting in augustus 2024 starten.

Nieuwe leerweg vmbo-t

In samenwerking met het platform VO (bestaand uit alle vrijescholen VO) hebben we met docenten uit het werkveld een conceptplan 'Praktijkgericht Programma Persoonsvorming' opgesteld. De nieuwe leerweg van het vmbo-t/g bestaat uit Praktijkgerichte Programma's (PGP's). Deze programma's worden een verplicht onderdeel binnen de nieuwe leerweg van het vmbo-t/g. Dit geldt ook voor alle vrijescholen.

De Praktijkgerichte Programma's worden door SLO (Stichting Leerplan Ontwikkeling) in opdracht van OC&W vormgegeven en in samenwerking met een aantal pilotscholen uitgewerkt met als doel dat vanaf schooljaar 2024-2025 de Praktijkgerichte Programma's kunnen worden ingevoerd.

Omdat leerlingen gedwongen worden al heel vroeg een programma te kiezen en daardoor allerlei ontwikkelingsmogelijkheden uitsluiten, heeft een werkgroep onder leiding van Ninke Beunk een eerste schets gemaakt voor een Praktijkgericht Programma Persoonswording dat aansluit op het vrijeschoolcurriculum en gericht is op aanbod waardoor de persoonswording gestimuleerd wordt. Met OCW worden gesprekken gevoerd om te onderzoeken of er ruimte is binnen het bestaande aanbod om een dergelijk programma verder vorm te geven.

Regenbooginterventies

Naast de al bekende interventies voor klassen in zwaar weer, hebben we afgelopen jaar op diverse scholen ook preventieve trajecten opgezet, waarbij alle klassen in school een Regenboogtraining in de klas verzorgd kregen. Werken op de vloer, samen voorbereiden, op maat maken, afstemmen op de vraag van de klas en integreren van kunstzinnige activiteiten waren speerpunten in deze klassen. Dit bleek ook een manier om de [Regenboog Train de Trainer](#) op de werkvloer geïmplementeerd te krijgen. Zo kunnen leerkrachten zelf met Regenboog aan de slag met hun klas.

Dyslexiebeleid onder de loep

Een adviseur en schoolpsycholoog van BVS hebben een onderzoek uitgevoerd naar de ervaringen van leerlingen, docenten en ouders rondom het dyslexiebeleid en de uitvoering daarvan. Zo was er een mooie combinatie van expertise voor deze vraag vanuit een bovenbouw. Via gesprekken, het bestuderen van de beleidsdocumenten en het uitzetten van enquêtes naar leerlingen, docenten en ouders hebben we een analyse gemaakt en sterke factoren en ontwikkelpunten in kaart gebracht. Het onderzoek heeft zich ten eerste gericht op het in beeld brengen van de ervaringen omtrent de visie van waaruit de school werkt, de attitude van docenten ten aanzien van de dyslexieondersteuning en ondersteuning en scholing van docenten. Ten tweede hebben we gekeken naar de ervaringen wat betreft communicatie, de overgang PO-VO en het gebruik van hulpmiddelen. Het onderzoek heeft bijgedragen aan een beter beeld van de belevingen met betrekking tot de ondersteuning van leerlingen met dyslexie en het heeft de school handvatten gegeven om op meerdere gebieden te verstevigen wat al goed was en

te verbeteren waar nodig. De school beschikt nu over adviezen voor de dyslexiezorg op het niveau van de leerling, de docenten en op beleidsniveau.

NPO-evaluaties VO

In 2022 hebben we verschillende NPO-onderzoeken, die we in 2021 opstelden, kunnen evalueren. Zowel docenten als leerlingen zijn bevraagd op de ingezette interventies om de achterstanden opgelopen in de coronatijd op te lossen. De plannen zijn waar nodig bijgesteld. De evaluaties leveren een belangrijke bijdrage om concreet en evidence informed te werken. Ze maken een belangrijk onderdeel uit van een cyclisch verbeterproces.

Bordtekenen en kunstvakken

In veel van ons werk op vrijescholen maakt scholing in kunstvakken onderdeel uit van ons programma, afhankelijk van de vraag van de school in meer of mindere mate. Daarnaast hebben we in 2022 in een klein verband een training verzorgd over bordtekenen. Om in te spelen op vragen en behoeften in het veld beogen we dit verder uit te bouwen in 2023, juist ook op scholen zelf, om zo de kracht van het vrijeschoolonderwijs nog meer te laten groeien.

Nieuw boek: Ontwikkeling van een schoolorganisatie

Hans Passenier heeft een tweede boek in de serie *onderwijs* geschreven. In dit boek gaat Passenier in op de ontwikkeling van leiderschap en organisatie in vrijescholen. Hij vindt uitgangspunten die kunnen helpen bij de ontwikkeling van schoolorganisaties en het leiderschap daarvan in de toekomst. Zijn stelling is dat het onderwijs dat gegeven wordt richtinggevend moet zijn voor de organisatie en het leiderschap. Ook dat de opvoeder niet een timmerman moet zijn, maar een tuinier, omdat kinderen divers zijn en verschillende mogelijkheden hebben. De horizontale en verticale dimensies zijn richtinggevend voor zowel de blik op het leiderschap als de richting van de organisatie. De schoolgemeenschap blijkt een plaats voor de innerlijke ontwikkeling van ieder individu in die gemeenschap.

Ontwikkeling eigen VVE-methodiek

Vanaf 2004 hebben we als BVS-schooladvies verschillende kinderopvangorganisaties ondersteund in de certificering en erkenning van hun Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). We hebben in 2021 hard gewerkt aan een erkenningsaanvraag voor onze eigen VVE-methodiek bij het Nederlands Jeugd Instituut (NJI). In juli 2021 ontvingen we hierop een afwijzing. We bieden nu een [verrijksopleiding](#) aan om naast de reguliere programma's een antroposofische verdieping van de VVE in de kinderopvang te realiseren.

Onze diensten op het gebied van opleiding, training en begeleiding

Opleiding en training bij BVS

Naast de hierboven beschreven nieuwste ontwikkelingen van BVS-schooladvies zetten we eerder ontwikkelde producten en diensten nog steeds actief in. Hieronder valt onder meer:

- Opleidingen vrijeschoolpedagogie voor [kleuter-, basis-](#) en [voortgezet onderwijs](#), waarin je in twee jaar de achtergronden van het vrijeschoolonderwijs je eigen maakt.
- Opleidingen en trainingen voor leidinggevenden, zoals [opleiding schoolleiders basis- en vakbekwaam](#), opleiding leidinggeven op een vrijeschool ([PO](#) en [VO](#)).
- Netwerken, zoals [taalspecialisten](#), [rekenspecialisten](#), [hoogbegaafdheidsspecialisten](#) en [Regenboogspecialisten](#), waarin we samen met de specialisten beleid vormen en vindt er intervisie plaats.
- Taaltraining [ZLKLS Basis](#) en [Voortgezet](#).
- Kunstvakken, zoals [vormtekenen](#), [bordtekenen](#) en [getuigschriften vormgeven](#).
- Trainingen [fenomenologie](#), [verhalen vertellen](#), [temperamenten](#), etc.

Training op school

Onze trainingen sluiten aan bij de specifieke vraag van de school en zijn altijd op maat. Onze scholing beslaat de hele breedte van het vrijeschoolonderwijs. Ook verzorgen we de trainingen, die we landelijk organiseren in Utrecht, op maat en op locatie. Zo verzorgen we onder meer scholing en opleiding in:

- sociale vaardigheid met onze aanpak Regenboog en interventies in de klas,
- [communicatie](#)
- [mentoraat](#)
- [didactiek](#)
- [periodeonderwijs](#)
- [verhalen vertellen](#)
- [vrijeschoolpedagogie](#) voor leerkrachten en docenten op maat en op locatie, bijvoorbeeld bij nieuwe scholen.

Begeleiding

We begeleiden [leerkrachten](#), [docenten](#), ib'ers, ondersteuningscoördinatoren, [leidinggevenden](#), [schoolleiders](#), [rectoren](#) en besturen bij een nieuwe onderwijsontwikkeling of met een persoonlijke leervraag.

Advies

We adviseren leraren en scholen met [onderwijsaudits](#), groepsanalyses, leerlijnen, zoals taal en rekenen of curriculumontwikkeling in het vo etc. en begeleiden processen en inrichting van de organisatieontwikkeling en leerplanontwikkeling.

Onze diensten op het gebied van ondersteuning

[Ondersteuning vanuit de schoolpsychologen](#) vindt plaats op alle niveaus in de school: leerling-, klas-, leerkracht-, IB- en beleidsniveau.

Op leerlingniveau kan dat bestaan uit observaties, diagnostiek, gesprekken met ouders, school en leerlingen. Op leerkrachtniveau kan het gaan om begeleiding van leerkrachthandelen in relatie tot bepaalde leerlingen of de hele klas op didactisch en/of pedagogisch gebied. Ook kunnen onze schoolpsychologen meedenken met de intern begeleiders over bijvoorbeeld het vormgeven van ondersteuning, kwaliteit van onderwijs of opbrengstgericht werken.

Op beleidsniveau betreft de ondersteuning bijvoorbeeld het aanbieden van kennis van een bepaald thema of een schoolbrede implementatie van een onderwerp, bijvoorbeeld handelingsgericht werken, het verbeteren van het rekenonderwijs, hoogbegaafdheid etc. We werken in de ondersteuning zoveel mogelijk preventief en het bevorderen van een gezond pedagogisch-didactisch leerklimaat is daarbij uitgangspunt.

Door relevante werkervaring in het vrijeschoolonderwijs en kennis van het curriculum en het antroposofisch mensbeeld, kunnen de schoolpsychologen handelingsadviezen op maat formuleren, passend bij de vrijeschoolpedagogiek. De schoolpsychologen werken handelingsgericht in samenspraak met de school en de ouders, waarbij telkens het uitgangspunt is: hoe kan dit kind, in deze setting het beste begeleid worden zodat dit kind zo optimaal mogelijk tot bloei kan komen en wat is daarvoor nodig? We zoeken naar haalbare oplossingen die niet alleen passen bij het kind maar ook bij de leerkracht en de school, daarbij leveren wij maatwerk.

Met hun unieke expertise van zowel schoolpsychologie als de vrijeschoolpedagogiek nemen de schoolpsychologen op een aantal scholen deel aan ondersteuningsteams. Doordat psychologen op regelmatige basis op deze scholen komen, kunnen

ze gemakkelijk via korte lijnen snel acteren. Een toenemend aantal scholen heeft binnen het regionale samenwerkingsverband een budget vrij weten te maken voor deze dienstverlening.

Met [ondersteuningspakketten](#) kunnen scholen tegen scherpe tarieven ondersteuning van de schoolpsychologen in de ondersteuningsteams op school realiseren.

Onze schoolpsychologen zijn gespecialiseerd in processen die op het snijvlak van onderwijs en onderwijsondersteuning plaatsvinden. Zo wordt op een aantal scholen hun expertise ingezet om de werkwijze voortkomend uit het schoolondersteuningsprofiel te evalueren en te verbeteren.

De werkwijze

De schoolpsychologen voeren, nadat het aanmeldformulier binnen is gekomen op kantoor, eerst een intakegesprek met zowel de school als de ouders om de vragen helder te krijgen en een route uit te stippelen om een passend antwoord te kunnen formuleren. Soms volstaat een gesprek of observatie, soms zijn er psychologische onderzoeken nodig. Door onderzoek kan een analyse worden gemaakt van de sterke en mogelijk minder sterke kanten van een leerling om vervolgens passende adviezen te kunnen geven. Diagnostiek naar dyslexie, dyscalculie of op sociaal emotioneel gebied kan ingezet worden, telkens met als doel de leerling daardoor beter te kunnen begrijpen en gericht te kunnen begeleiden. Na het onderzoek volgt altijd een terugkoppelingsgesprek en een rapportage met handelingsgerichte adviezen, passend bij het unieke kind én de leerkracht.

Onze diensten op het gebied van organisatieontwikkeling

We ondersteunen de organisatieontwikkeling van scholen en stichtingen. We begeleiden veel scholen bij organisatievraagstukken. We doen bijvoorbeeld cultuuranalyses, onderzoek naar vitaliteit en helpen bij inrichtingsvraagstukken. Daarnaast begeleiden we managementteams bij het opstellen van jaarplannen of het ontwikkelen van strategisch beleid en ondersteunen bij de procesinrichting. Hieronder geven we nog een paar specifieke diensten weer.

Horizontaal organiseren en een professionele cultuur

Uitgangspunten van de professionele cultuur, zoals erkende ongelijkheid, actiegerichtheid, aanspreken op

gedrag, vormen de basis van trainingen die leiden tot handelingsbekwame professionaliteit. Achtergronden van de menskunde helpen de eigen kwetsbaarheid in conflicten te herkennen en daarnaar te handelen. Kunnen confronteren, terwijl je toch in verbinding blijft en tot een goede gezamenlijke oplossing van een vraagstuk komt. Daarnaast werken we steeds vanuit de impuls die Steiner gaf bij de cursus Algemene Menskunde: iedere leraar moet de volle verantwoordelijkheid kunnen en willen dragen om zijn pedagogisch werk vorm te geven, maar hier ook op aan te spreken zijn. Hierin hebben we de afgelopen jaren managementteams begeleid op scholen.

Teamontwikkeling

Zoals het team functioneert, zo draait de school. Soms is het nodig in een team de bakens te verzetten. Omdat de samenwerking vastloopt of er rolverwarring is ontstaan. Wat is er nodig om te werken aan een professionele leergemeenschap? Waar staat het team op dit moment? Wat is ervoor nodig om teamontwikkeling te bevorderen. Afgelopen jaar hebben we op diverse scholen een [teamontwikkelingstraject](#) vormgegeven.

Communicatie

In het huidige tijdsgewricht wordt er een zware eis gesteld aan de communicatieve vaardigheden van alle medewerkers op een school. Wij werken met de methodiek van geweldloze of [verbindende communicatie](#) aan het geven van feedback op elkaar, het voeren van oudergesprekken en het verbeteren van de onderlinge communicatie. De verschillende stappen uit het model oefen je uitvoering in rollenspellen en met behulp van situaties uit de eigen praktijk. In de periodes tussen de bijeenkomsten kun je de opgedane ervaringen in de praktijk brengen en vaardigheden ontwikkelen.

Kwaliteitszorg

De zorg voor kwaliteit is van essentieel belang voor de verdere ontwikkeling van je onderwijs. Levend onderwijs vraagt een doorgaande ontwikkeling en verbetering. Het is van belang om regelmatig naar de inhoud van het onderwijs en de organisatie te kijken. We hanteren diverse instrumenten om je te helpen met het ontwikkelen van de kwaliteit van je school:

- Handboek kwaliteitszorg
- Vragenlijsten via onze enquête-module
- Werken Met Kwaliteit (WMK)-PO/VO
- Kwaliteitswijzer vrijeschoolonderwijs.

Op diverse scholen hebben we succesvol gewerkt met deze kwaliteitszorginstrumenten.

Onze diensten op het gebied van BSO

In 2021 hebben we het door ons nieuw ontwikkelde VVE-programma Vroeg Veelzijdig Ervaren aan het NJI voorgelegd ter validatie. In de zomer van 2021 ontvingen we het verslag met de beoordeling dat het programma niet gevalideerd wordt.

Dat betekent dat er geen door het NJI gevalideerd antroposofisch VVE-programma bestaat. We hebben in 2021 daarom een [opleiding](#) en [trainingen](#) ontwikkeld die een antroposofische aanvulling kunnen zijn op reguliere VVE-programma's. Wij adviseerden organisaties om te kiezen voor het reguliere VVE-programma Vversterk.

Financieel

Aantrekkelijke markt: capaciteitsvraagstuk en nazorg corona

In het jaar 2022 zijn we veel ingezet om te helpen de problemen, mede ontstaan tijdens de coronacrisis, op te lossen. We hebben ingezet op enerzijds het versterken van de sociale cohesie in scholen en anderzijds zijn we vaak gevraagd om scholen te ondersteunen bij het verbeteren van de basisvaardigheden. We konden in sommige periodes de vraag nauwelijks aan. Hoewel we twee nieuwe adviseurs hebben aangetrokken, konden deze nog niet op volle sterkte meedraaien, omdat ze eerst tegelijk ook ingewerkt werden.

De jaarrekening laat dan ook een positief saldo zien van €167.000,-. Hierdoor kunnen we het geleden coronaverlies, ontstaan in 2020, compenseren.

BVS-schooladvies is aangesloten bij de brancheorganisatie Onderwijs Ontwikkeling Nederland (OON). Binnen de brancheorganisatie werken we samen met andere branchegenoten, b.v. bij het product Acadin, een digitale ondersteuning voor de meer begaafde leerling waarvan inmiddels vijf vrijescholen gebruik maken. Er zijn in Acadin investeringen gedaan, die we verwachten in de komende jaren weer terug te verdienen.

Als organisatie is BVS-Schooladvies zichtbaar binnen het vrijeschoolonderwijs, zowel in het

basisonderwijs als voortgezet onderwijs. Ook vinden steeds meer nieuwe initiatieven de weg naar ons om scholing te verzorgen en voor bijvoorbeeld leerplanontwikkeling.

Ontwikkelingen in de dienstverlening

Dit jaar werkten we aan ons jaarthema 'Burgerschap'. We hebben ons verdiept en bekwaamd in Deep Democracy, dat is ontwikkeld door Myrna Lewis. Daarnaast hebben we een aantal sessies belegd om de regel- en wetgeving omtrent burgerschapsonderwijs te vertalen naar aanbodsdoelen.

Dit jaar leverde BVS-schooladvies betaalde dienstverlening aan de vrijescholen voor basisonderwijs, aan vrijescholen met afdelingen voor voortgezet onderwijs, zoals ook vorig jaar het geval was, en aan landelijke instellingen voor het vrijeschoolonderwijs, zoals de Vrijeschool Pabo. We hebben, na het wegvallen van de NJI-validatie door BVS, onze dienstverlening zo aangepast aan de vraag van antroposofische kinderdagverblijven, dat we die we kunnen blijven verzorgen.

Voor de bepaling van de aan scholen in rekening te brengen kosten wegens dienstverlening gold een gedifferentieerd tarief: een uurtarief van € 140,- per uur, € 528,- per dagdeel, € 1.000,- per dag en ons gereduceerd tarief bij een [Integraal Schoolontwikkelingspakket](#) (ISO) € 112,- per uur.

BVS-schooladvies heeft, net als voorgaande jaren, veel werk gestoken in de ontwikkeling van het aanbod en de innovatie van diensten en producten en het doen van onderzoek in scholen, zoals te lezen in ons hoofdstuk nieuwe ontwikkelingen in 2022.

De omzet

Met elkaar hebben we een ongelooflijke prestatie geleverd. Zoals het er nu uitziet hebben we een positief resultaat van € 167.000,-. Dit wordt pas definitief na de accountantscontrole en instemming van de Raad van Toezicht. We hebben dan ook besloten om volgens de ondernemersregeling € 48.000,- van het resultaat onder de adviseurs te verdelen en € 119.000,- toe te voegen aan onze reserves om de geleden coronaverliezen aan te vullen. De resultaatdeling geschiedt alleen wanneer BVS een positief resultaat heeft en komt in plaats van de in veel cao's overeengekomen dertiende maand.

Het totale weerstandsvermogen (reserves) verwachten we daarmee op 51,74%. Dit is op de norm zoals we deze met de Raad van Toezicht vastgesteld hebben op advies van de accountant.

De omzet laat een flinke stijging zien in begeleiding/scholing. We merken dat we in het kielzog van de coronacrisis veel gevraagd worden om middels onze Regenboogaanpak te werken aan het versterken van het sociale klimaat in de klas en op school. Ook worden we veel ingezet om scholen te begeleiden bij het verbeteren van de basisvaardigheden. In het vo begeleiden we zowel scholen bij het versterken van vrijeschoolonderwijs zoals periodeonderwijs en activerende didactiek als ook onderzoeksmatig werken aan duurzame verbetercultuur in scholen. Ook is

er een toename in de opbrengsten van cursussen. Dit heeft vooral te maken met de uitbreiding van de opleiding vrijeschoolpedagogie vo die we verzorgen bij vijf besturen. Ook onze schoolleidersopleidingen, die we in samenwerking met NSO-CNA vormgeven, blijft succesvol. Omdat we nu weer veel op scholen zijn en minder online aanbod verzorgen, worden er meer bezoekkosten in rekening gebracht. Hoewel de vraag naar organisatievraagstukken is toegenomen, zien we deze niet terug omdat deze vragen of vallen onder onderwijsadvies of begeleiding/scholing.

Uitsplitsing netto omzet	2018	2019	2020	2021	2022
Abonnement leerlijnen	13.592	14.000	13.883	13.546	11.510
Bezoekkosten	15.705	34.465	28.502	37.932	59.514
Onderwijsadvies (BTW 21%)	32.694	27.704	80.518	157.820	98.322
Begeleiding/scholing 0% BTW	601.871	603.358	592.487	994.145	1.139.112
Leerlingzorg	85.898	35.246	38.636	25.272	117.827
Schoolmanagement	30.029	2.267	1.300	0	0
ONL Dyslexie	9.102	0	0	0	0
Opbrengst Volglijn	19.799	23.754	27.479	28.782	29.316
Opbrengst cursussen	107.281	141.097	182.333	202.631	236.726
Producten en Materialen	31.361	30.719	37.615	43.577	30.115
Kenniscentrum					4.143
Totaal	947.332	912.611	1.002.753	1.510.066	1.726.585

Vergelijking kengetallen

Omzet, kosten en exploitatie	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Omzet	923.392	956.447	921.350	1.069.093	1.509.069	1.726.585
Kosten	890.075	955.244	974.761	1.216.973	1.440.951	1.559.686
Exploitatieresultaat	33.317	1.202	-53.410	-147.672	68.118	166.899
Netto winstmarge	3,6%	0,1%	-5,8%	-13,8%	4,5%	9,7%

De solvabiliteit en de liquiditeit zijn in orde. De rentabiliteit van 2022 kent een stijgende lijn, maar is nog aan de lage kant. Het weerstandsvermogen (eigen vermogen en voorzieningen/totale lasten) van de onderneming komt met 51,74% net boven de gestelde norm van 50%. Hiermee hebben we het Coronaverlies van 2020 ingelopen.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Solvabiliteit	0,66	0,63	0,67	0,58	0,41	0,38	0,43
Liquiditeit	3,13	3,01	3,44	2,64	1,66	1,59	2,27
Rentabiliteit eigen vermogen	-0,07	3,58	0,09	-5,82	-13,83	0,07	0,17
Weerstandsvermogen	42%	57%	53%	47%	41%	38%	52%

We voegen in 2022 een positief resultaat toe aan de reserves van €119.000,- waardoor ons weerstandsvermogen weer op pijl komt.

LIJST VAN MEDEWERKERS/RVT D.D. 31 DECEMBER 2022

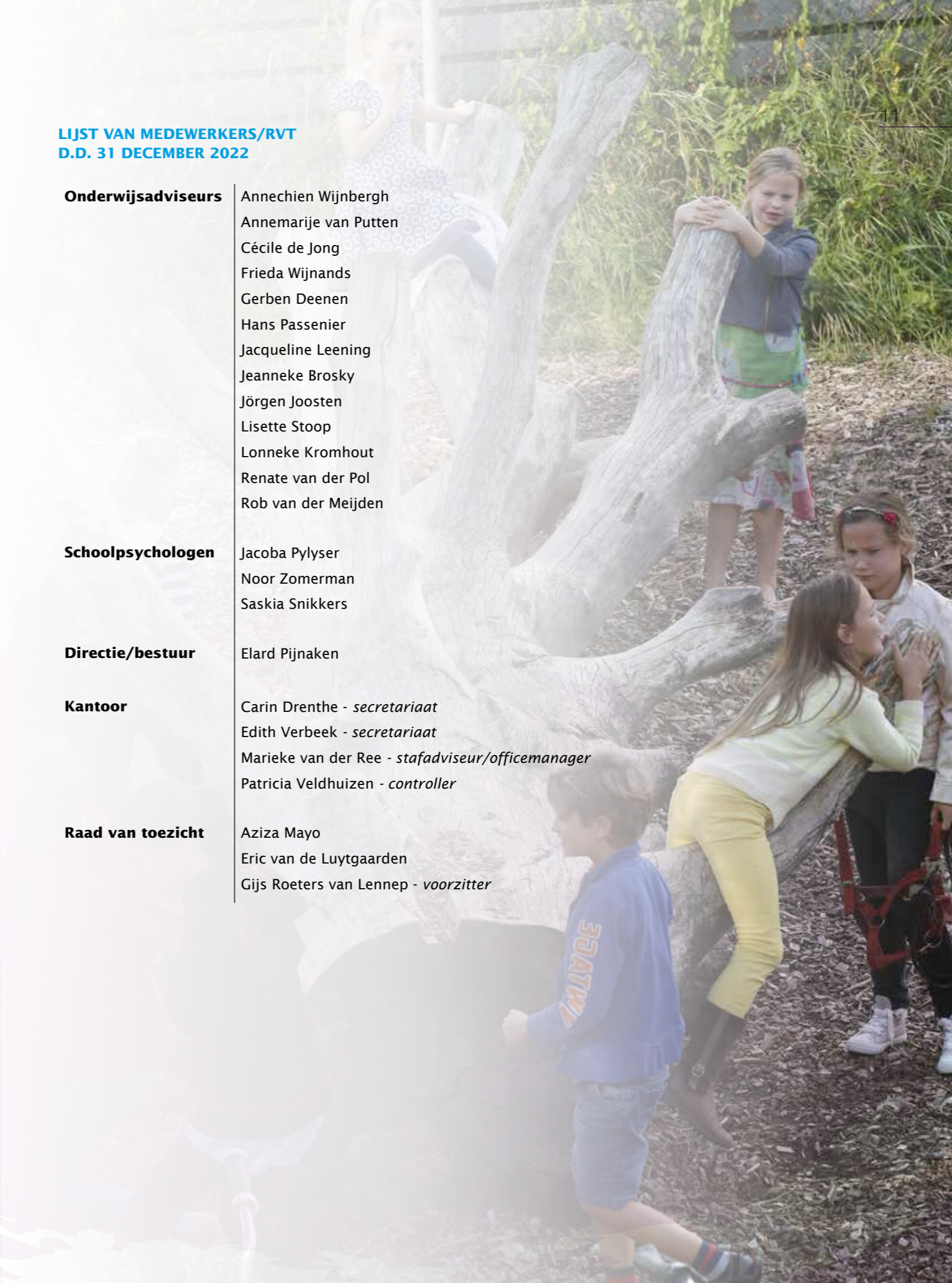
Onderwijsadviseurs
 Annechien Wijnbergh
 Annemarije van Putten
 Cécile de Jong
 Frieda Wijnands
 Gerben Deenen
 Hans Passenier
 Jacqueline Leening
 Jeanneke Brosky
 Jörgen Joosten
 Lisette Stoop
 Lonneke Kromhout
 Renate van der Pol
 Rob van der Meijden

Schoolpsychologen
 Jacoba Pylyser
 Noor Zomerman
 Saskia Snickers

Directie/bestuur
 Elard Pijnaken

Kantoor
 Carin Drenthe - *secretariaat*
 Edith Verbeek - *secretariaat*
 Marieke van der Ree - *stafadviseur/officemanager*
 Patricia Veldhuizen - *controller*

Raad van toezicht
 Aziza Mayo
 Eric van de Luytgaarden
 Gijs Roeters van Lennep - *voorzitter*

Vondellaan 50
3521 GH Utrecht
T: (030) 281 96 56
E: admin@bvs-schooladvies.nl
I: www.bvs-schooladvies.nl